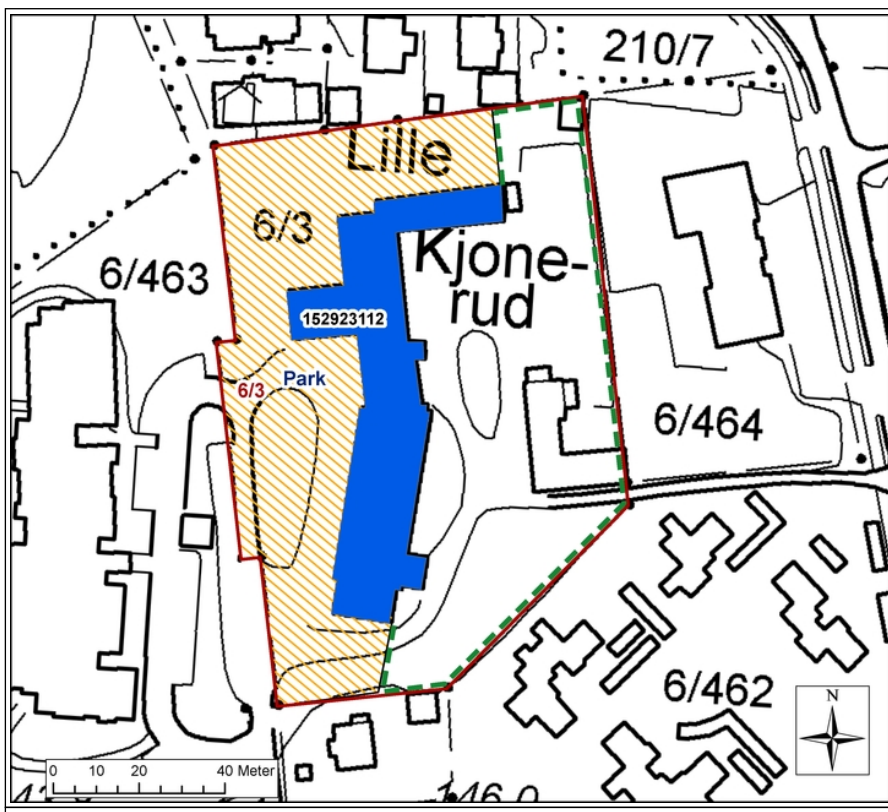

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Hedmark
Kommune:	417/Stange
Opprinnelig funksjon:	Vanføre hjem
Nåværende funksjon:	Rehabilitering
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	3

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9900508	240101 Hovedbygning	1946 - 1954	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	152923112	6/3

Vern kompleks

Formål:	Formålet er å bevare det tidligere Østlandske vanføre hjem som et særdeles helse- og arkitekturhistorisk viktig eksempel på den polioelaterte institusjonsutbyggingen i tiårperioden etter krigen. Vernet skal sikre anleggets arkitektur og høye grad av opprinnelighet i materialer og detaljering.
Begrunnelse:	Avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering, Ottestad (Gamle Østlandske vanføre hjem), har stor verdi som et svært godt bevart eksempel på den private institusjonsutbyggingen rettet mot polioen i tiårperioden etter krigen. Arkitekt Rolf Prags funksjonalistisk orienterte arkitektur har høy kvalitet, og anlegget er sjeldent godt bevart.
Omfang:	Vernet omfatter hovedbygningens eksteriør og deler av interiør samt uteområde på sydsiden av bygningen.

Beskrivelse kulturmiljø**Bakgrunn**

I Norge vokste frem et engasjement for de vanføre på slutten av 1800-tallet. Det kunne gjelde døve eller blinde som ofte fikk egne institusjoner eller barn som blitt født med klumpfot, blitt vanføre av rakis eller av ulykker. Fra 1868 - og den første beskrevne polioepidemi - og utpå 1960-tallet ble polioepidemiene oppfattet som en stor trussel, og gradvis oppstod i Kristiania rehabiliteringsinstitusjoner som Sophies Minde på 1890-tallet og Bülow-Hansens kirurgiske klinikk fra 1913. Østlandske vanførelag ble stiftet i 1924 med det formål å skaffe hjem til hjem- og hjelpeløse vanføre. Etter å ha hatt planer i 1939 om å gå i gang med en utvidelse av eiendommen Lille Kjonerud på Ottestad utenfor Hamar, utlystes en arkitektkonkurranse. Denne ble vunnet av Rolf Prag, men krigen satte en stopper for planene som først ble tatt opp igjen i 1946. I 1950 stod første byggetrinn ferdig, og i 1954 det andre. Hjemmet lå langt fremme med blant annet badeterapi og var en for tiden moderne institusjon. Mens pasientene i de første årene nesten utelukkende var poliorammede, ble målgruppen ganske snart mennesker med lammelser eller andre sykdommer som trengte behandling. På slutten av 1980-tallet ble institusjonen overtatt av det offentlige.

Dagens situasjon

Anlegget ligger på et lite høydedrag og hadde tidligere fri utsikt over Mjøsa. Denne kvaliteten er nå blitt noe redusert av en rekke med omsorgsboliger parallelt med hovedbygningens inngangsside. Institusjonen består i dag av én middels stor, treetasjes betongbygning som rommer både sengerom, kontorer, behandlingsrom, basseng, osv. En låvebygning og et mindre uthus på tomte er rester fra Lille Kjonerud, som ble revet før andre byggetrinn. Tidligere sekundærbygninger som har hørt til institusjonen, for eksempel legebolig, er nå solgt.

Eiendomshistorikk

- 1924: Østlandske vanførelag stiftet.
- 1927: Eiendommen Lille Kjonerud ved Hamar, med en større villa og uthus, ble innkjøpt.
- 1933: De første beskjedne utbyggingsplanene legges frem.
- 1939: Arkitektkonkurranse utlyst, vunnet av arkitekt Rolf Prag fra Hamar.
- 1946: Adventistene gir pengestøtte til et poliohospital. Spaden settes i jorda for en pleieavdeling med 60 pasienter, og en poliomyelittavdeling med 30 sengeplasser.
- 1949: Beboerne på Lille Kjonerud flytter inn i den nybygde avdelingen.
- 1950: Første byggetrinn innviet.
- 1952: En funksjonærbolig med 36 hybler sto ferdig.
- 1954: Byggetrinn 2 innviet.
- 1955: Bolig for overlege bygget tre km syd for hjemmet.
- 1987: Østlandske vanføre hjem 60 år, antall beboere 25 - på det meste var det 58.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9900508
GAB nr: 152923112
Navn: 240101
Hovedbygning
Oppført: 1946 - 1954

Hovedbygningen sett fra sørvest. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

Hovedbygget sett fra sørøst. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

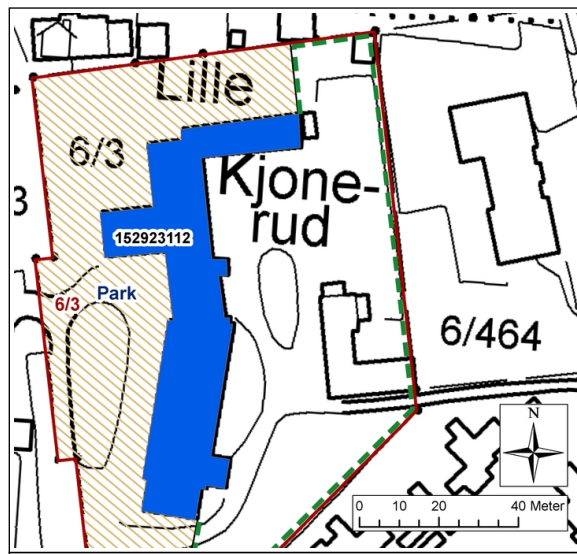
Postkort-faksimile av første byggetrinn.

Fysikalsk medisin og rehabilitering Ottestad. Foto: Sykehuset Innlandet HF.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HØ Sykehuset Innlandet HF
GAB nr:	152923112
Gnr/bnr:	6/3
Oppført:	1946 - 1954
Byggherre:	Østlandske Vanførelag
Arkitekt:	Rolf Prag
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert: Reguleringsplan for Kjonerudsentret, 24.09.86
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Hovedbygningen er orientert nesten rett nord-syd, og består i hovedsak av to deler, et første byggetrinn i nord og et andre i syd. Et viktig arkitektonisk trekk er at planen er lett vinklet, og på en lignende måte som på en del sanatorier åpner seg mot sola, åpnet vanførehjemmet seg mot utsikten. En langsgående midtkorridor deler bygningen i to. Pasientrom ligger mot vest, mens bad og økonomirom er mot øst. Den eldste fløyen som danner den nordlige delen, har to etasjer og takterrasse, mens den nyere har tre etasjer. Bygningen er oppført i betong og mur og med flatt tak, men med mindre oppbygg på hele bygningen. Begge fløyer har trimrom, verksteder og behandlingsrom i kjelleren med vinduer mot vest. Mot øst ligger vaskeri, fyrrom og lager. Den eldste fløyen har to- og tresengsrom og en rad med ensengsrom på øverste plan. Den nyeste fløyen har tre- og seks-sengsrom. Storkjøkken og spiserom ligger i nordenden, der det også er en felles peisestue. Bygningen har et åpent preg mot vest med store vinduer som tilnærmet danner vindusbånd, og også hjørnevinduer. Mot øst og baksiden er bygningen mer lukket og har også en del vertikale elementer som trappehus. I praksis fremtrer begge byggetrinnene som treetasjes på baksiden. Djerpe baldakiner og svungne ramper (to på forsiden, og en på baksiden), medvirker til at bygningens formspråk fremtrer som rendyrket funksjonalistisk. Fasadene er i hvitpusset, men sokkelen i nord er teglforblendet. Tilbygg fra 1960-tallet for svømmebasseng er i upusset tegl, detaljer som piper er også i tegl. I interiøret fremtrer særlig trappehusene med svært høy arkitektonisk og håndverksmessig kvalitet. Bygningens autenticitet er høy både innvendig og utvendig både når det gjelder planløsning, materialbruk og detaljer. Vinduer og inngangsdører er med få unntak originale. Autenticiteten gjelder også selve utformingen og preget av institusjon fra 1950-tallet, det har kun vært beskjedne ombygginger. Innvendig er enkelte deler av bygningen modernisert med nye dører og overflater, mens store deler i liten grad er endret. Rolf Prags lavmælte funksjonalisme i dag ofte kalt innlandsfunkis - har i de senere år vært gjenstand for en oppmerksomhet som har resultert i både utstillinger og publikasjoner.

Sammendrag bygningshistorie

1939: Rolf Prags vinnende konkurranseutkast viser hovedbygningens nordlige del.

1946: Byggingen startet.

1950: Første byggetrinn (norddelen) innviet.

1954: Andre byggetrinn (syddelen) innviet.

1960-tallet: Tilbygg med svømmehall; tilbygg av kjøkkendelen.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å bevare hele bygningen med begge byggetrinn fra 1950 og 1954 som et særdeles viktig eksempel på den poliorelaterte institusjonsutbyggingen i tiårperioden etter krigen og et anlegg med høy arkitektonisk kvalitet. Vernet skal sikre bygningens arkitektur og høye grad av opprinnelighet i materialer og detaljering. vernet skal særlig sikre de opprinnelige interiørene i alle fellesarealer samt utvalgte pasientrom, bad og treningsrom.
Begrunnelse:	Rolf Prags bygning for Østlandske vanførehjem har stor helsehistorisk verdi som eksempel på den privatinitierte vanføre- og polioomsorgen i tiåret etter krigen. Anlegget har dessuten høy arkitektonisk verdi, og som helhetlig funksjonalistisk anlegg betydning i arkitekturhistorisk sammenheng. Materialbehandling og utførelse vitner om høy kvalitet og bevisst formgivning i såvel eksteriør som interiør. Bygningene har sjeldent høy grad av autenticitet i eksteriør og interiør.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og nærmere spesifiserte deler av interiøret; Fellesarealer som trappehus, inngangspartier, korridorer, oppholdsrom, kjøkken og spisesal, bassenganlegg, samt interiør i utvalgte treningsrom, bad og pasientrom.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 9900508 240101 Hovedbygning

Kompleks 9900038 2401 Fysikalsk medisin og rehabilitering Ottestad

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn: Trappehus

Beskrivelse: Bygningen har to hovedtrappehus.

Utforming, materialbruk og detaljer er opprinnelig og av høy kvalitet.

Interiørnr:

Interiørnavn: Vestibyle

Beskrivelse: Detaljering og materialbruk i inngangsparti og vestibyle er av høy kvalitet, bl.a. med store skiferheller på gulv.

Interiørnr:

Interiørnavn: Basseng-avdeling

Beskrivelse:

Bassengavdelingen ble bygget på 1960-tallet. Rommet har høy grad av opprinnelighet mht. utforming og materialbruk.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Kjøkken/spisesal

Beskrivelse: Kjøkken er bevart med eldre innredning, materialbruk og detaljer.

Interiørnr:

Interiørnavn: Peisestue

Beskrivelse: Peisestue i nord-vestre hjørne av bygningen.

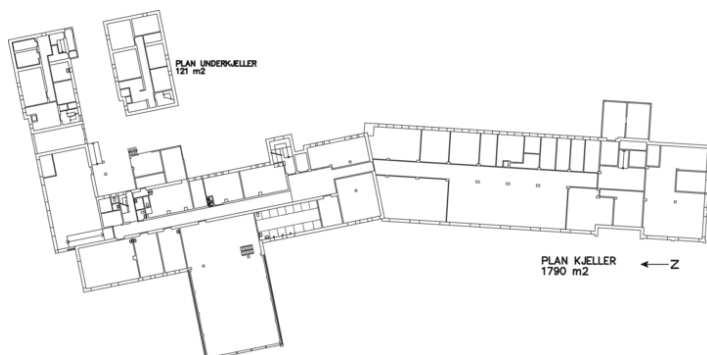
Inngangsparti fra sørvest. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

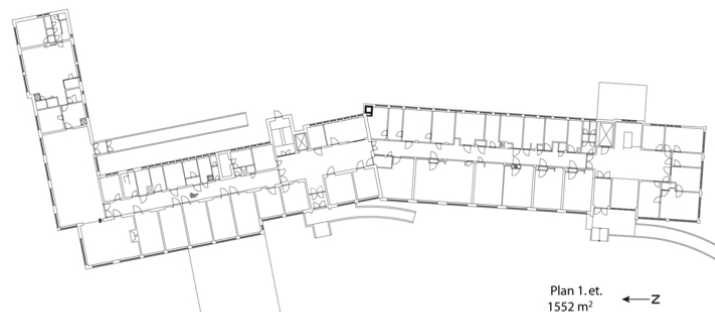
Hovedbygget sett fra vest-sørvest. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

BYGNING 9900508 240101 Hovedbygning

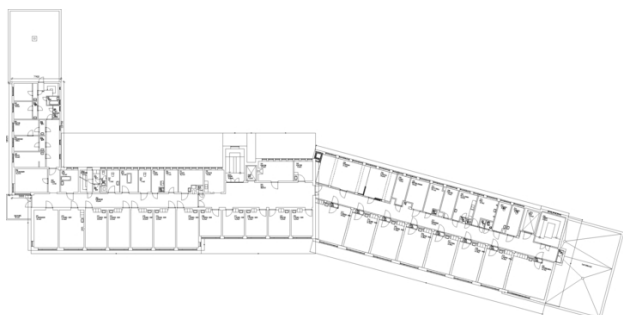
Kompleks 9900038 2401 Fysikalsk medisin og rehabilitering Ottestad

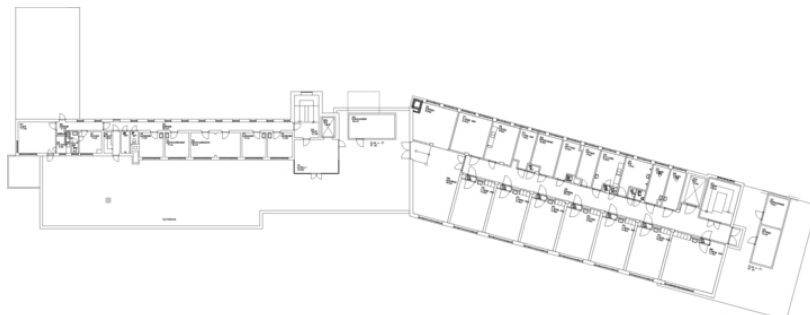
Plantegning kjeller med basseng.

Plantegning 1. etasje.

Plantegning 2. etasje.

Plantegning 3. etasje.

Takterrassen sett fra sør. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

Fasade sett fra nordvest. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

BYGNING 9900508 240101 Hovedbygning

Kompleks 9900038 2401 Fysikalsk medisin og rehabilitering Ottestad

Fasade vest, inngangsparti. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Fasade mot øst og sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Peisestue. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Trappehus (nordre). Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.